

На підставі викладеного можна дійти висновку, що під час здійснення спеціального досудового розслідування кримінальних правопорушень виникають окремі дискусійні питання, які потребують доопрацювання. Вирішення зазначених питань необхідно задля забезпечення ефективного застосування інституту спеціального досудового розслідування кримінальних правопорушень в кримінальному судочинстві.

1. Кримінальний процесуальний кодекс України / Верховна Рада України від 13.04.2012 № 4651-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

2. Закон України № 1689-VII «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо невідворотності покарання за окремі злочини проти основ національної безпеки, громадської безпеки та корупційні злочини» від 07.10.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1689-18>.

3. Закону України № 119-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо невідворотності покарання осіб, які переховуються на тимчасово окупованій території України або в районі проведення антитерористичної операції» від 15.01.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/119-19>.

4. Закон України № 1355-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності Генеральної прокуратури України» від 12.05.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1355-VIII>.

5. Басиста І.В. Деякі аспекти спеціального досудового розслідування кримінальних правопорушень щодо осіб, які оголошені у міжнародний розшук // Юридичний науковий електронний журнал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://lsej.org.ua/4_2015/66.pdf.

6. Макбрайд Д. Європейська конвенція з прав людини та кримінальний процес. – К. : К.І.С., 2010 – 576 с.

Овчинникова Х.К.

слухач магістратури Дніпропетровського ДУВС

наук. кер. – **Гаркуша А.Г.**

викл. каф. кримінального процесу

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ КОДЕКСІ УКРАЇНИ

На даному етапі побудові нашої правової держави триває оновлення та реформування законодавства України, у тому числі і регулювання проблемних питань кримінального судочинства. Серед них окреме місце посідають проблеми правового регулювання судово-експертної діяльності в кримінальному провадженні, на які і раніше зверталася увага в спеціальній літературі і які потребують вирішення.

Так, статтю 69 Кримінального процесуального кодексу України [1] «Ек-

сперт» слід переробити в аспекті визначення поняття «експерт» та умов їх залучення. Згідно з чинним законодавством як експерт може залучатися особа, яка відповідає вимогам, установленим Законом України «Про судову експертизу» [2]; водночас не є обов'язковою умова внесення до Державного реєстру атестованих судових експертів, як визначено щодо захисників та відповідного обов'язкового внесення до Єдиного реєстру адвокатів України, що передбачено у ч. 2 ст. 45 КПК. Адже Державний реєстр атестованих судових експертів – це офіційна електронна база даних, що ведеться та контролюється Міністерством юстиції України з метою створення інформаційного фонду про осіб, які отримали в порядку, передбаченому Законом України «Про судову експертизу», кваліфікацію судового експерта. Цей реєстр підтверджує знання у відповідній сфері залученого експерта, робить проведення експертизи більш прозорою та раціоналізує роботу експертних служб [3].

У ст. 70 КПК «Відповідальність експерта» встановлено, що «за завідомо неправдивий висновок, відмову без поважних причин від виконання покладених обов'язків у суді, невиконання інших обов'язків експерт несе відповідальність, передбачену законом», а в п. 2 ст. 102 КПК «Зміст висновку експерта» указано, що у висновку експерта обов'язково має бути зазначено про його попередження про відповідальність за завідомо неправдивий висновок, відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків. У той самий час експерт може бути залучений під час досудового провадження або стороною обвинувачення чи захисту. Якщо сторона обвинувачення наділена всіма правами стосовно попередження експерта про кримінальну відповідальність, то сторона захисту – ні. Тому порушується принцип рівності і змагальності сторін перед законом. Вважаємо, що ці функції мають належати слідчому судді у разі звернення сторони захисту з клопотанням про призначення експертизи.

Стаття 101 КПК «Висновок експерта» є неповною та не розкриває питання проведення судових експертиз. Окремими пунктами можна додатково кваліфікувати експертизу, як наприклад: «експертиза проводиться в суді або під час досудового провадження», «у разі необхідності в справі може бути призначено первинну, додаткову, повторну експертизу, яка може бути одноособною, комісійною або комплексною». Адже різні види потребують окремих положень та вимог. Потребує уточнення і ст. 245 КПК «Отримання зразків для експертизи», в якій зазначено, що зразки відбираються стороною, яка звернулася за проведенням експертизи. Функції з відбирання зразків більш раціонально пов'язані з повноваженнями слідчого судді в процесі призначення ним експертизи за клопотанням сторони захисту.

Стаття 243 КПК «Порядок залучення експерта» потребує деяких змін щодо призначення експертиз та обрання експерта, що її проводить. Залежно від виду призначеної експертизи потрібен експерт з відповідною кваліфікацією, тому при проведенні експертизи у державній установі керівник особисто доручає проведення експертизи одному чи більше експертам. Доцільно стат-

тю 243 доповнити таким змістом: «У разі звертання експерта державної спеціалізованої установи її керівник, одержавши ухвалу про призначення експертизи, розглядає отримані матеріали та доручає конкретному експерту, указаному в ухвалі, чи відповідному структурному підрозділу установи організувати проведення експертизи. Керівник експертної установи має право доручити проведення експертизи одному або декільком експертам, які дають висновок від свого імені і несуть за нього особисту відповідальність».

У статті 356 КПК «Допит експерта у суді» останнє речення ч. 1 визначає, що експерт несе відповідальність за неправдивий висновок, але сама стаття передбачає іншу процесуальну дію – допит експерта у суді. У ст. 1 змішуються поняття висновку експерта в суді з поняттям показань, отриманих під час його допиту. Усунути ці суперечності можна введенням окремої норми щодо порядку призначення та проведення експертизи в суді. Тому потрібно доповнити присягу експерта такою дією, що підтверджуватиме показання експерта під час судового розгляду, які можуть різнитись з висновком: «Після цього головуючий під розписку попереджає експерта про кримінальну відповідальність за давання неправдивих показань під час допиту». У статті змішуються поняття висновку експерта в суді з поняттям показань, отриманих під час його допиту. Усунути ці суперечності можна введенням окремої норми щодо порядку призначення та проведення експертизи в суді.

Отже, вирішення вказаних проблемних питань в КПК буде сприяти додержанню принципів змагальності і рівності сторін в судочинстві та підвищенню ефективності розгляду кримінальних справ.

1. Кримінальний процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9-10, № 11-12, № 13 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2453-17>.

2. Про судову експертизу : Закон України від 25.02.94 № 4038а-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 28. – Ст. 232 [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2453-17>.

3. Наказ Міністерства юстиції України від 29.03.2012 № 492/5 "Про затвердження Порядку ведення державного Реєстру атестованих судових експертів" / Порядок ведення державного реєстру атестованих судових експертів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0484-12>.